

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ГОГОЛЬ МАРИНА МИКОЛАЇВНА

УДК 631.162:631.151.61

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА
ВЕРТИКАЛЬНО-ІНТЕГРОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

**Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)**

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2012

Дисертацією є рукопис
Робота виконана в Одеському державному аграрному університеті
Міністерства аграрної політики та продовольства України

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
САДЧЕНКО Олена Василівна,
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова,
завідувач кафедри менеджменту і математичного
моделювання ринкових процесів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ЛЕВИЦЬКА Світлана Олексіївна,
Національний університет «Острозька академія»,
завідувач кафедри прикладної економіки та
бухгалтерського обліку

кандидат економічних наук, доцент
КАРПЕНКО Ольга Василівна,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі», проректор з
наукової роботи та міжнародних зв'язків

Захист дисертації відбудеться 27 квітня 2012 року о 15 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.055.01 в Одеському національному економічному університеті за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська 8.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського національного економічного університету за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська 8.

Автореферат розісланий « ____ » березня 2012 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.І. Ковальов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан української економіки характеризується постійною мінливістю конкурентних умов, що впливає на розвиток малих і середніх підприємств, спонукаючи їх до об'єднання. Ефективне функціонування вертикально-інтегрованих підприємств неможливе без злагодженої системи управління, діючої на усіх рівнях ієрархії підприємства. Одним з основних інструментів управління підприємством виступає система управлінського обліку, тому її формування та розвиток є вкрай важливими для кожного підприємства.

Правильно сформована та налагоджена за дієвістю система управлінського обліку утворює якісну інформаційну базу, на основі якої приймаються управлінські рішення. Крім того, достовірні і своєчасні інформованості керівників підприємства дозволяють запобігти можливим негативним ситуаціям та їх наслідкам, а для вертикально-інтегрованого підприємства є поштовхом для зародження нових процесів, що його стабілізують. Така сутність системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах викликає необхідність його дослідження у питаннях теорії та практики.

Питання формування та розвитку системи управлінського обліку знайшли своє відображення у працях таких авторів, як: С.Ф. Голов, Ф.Ф. Бутинець, С.О. Левицька, Л.В. Нападовська, О.В. Карпенко, А.Д. Шеремет, В.Ф. Палій, А.М. Вахрушина, Р.А. Алборов, О.В. Лишиленко, В.Б. Івашкевич, О.Д. Каверіна, В.С. Лень, С.О. Стуков, І.С. Болдирева, Р.С. Каплан, К. Друрі, Р. Вандер Віл, П. Друкер. Питання теорії та методології управління, розвитку процесу самоорганізації та ефективного функціонування вертикально-інтегрованих підприємств розглядали у своїх працях М. Портер, Р.М. Шмідт, С.В. Леонтев, А.М. Бендіков, Г. Хакен, А.А. Воронін, А. Колошин, В.Г. Єліферов, А.М. Котенко, С.А. Баркалов, А.В. Цветков, Т.П. Бикова, В.П. Письмак, І.А. Маркіна, Дж. Касти, Н.Г. Андронікова.

Разом з тим, незважаючи на усі дослідження та пропозиції науковців, проблеми формування повноцінної, діючої системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах залишаються невирішеними. Особливо важливим є вивчення умов для формування системи управлінського обліку на таких підприємствах. Враховуючи специфічні особливості складних ієрархічних структур промисловості необхідно дослідити можливості функціонування процесів самоконтролю, самоорганізації у них. Актуальність усіх вище зазначених питань зумовила вибір теми дисертаційного дослідження, його мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до теми досліджень кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Одеського державного аграрного університету «Удосконалення бухгалтерського обліку і аудиту в ринкових умовах господарювання» (№ держреєстрації 0107U003953), де автором розроблено методичні рекомендації і документальне забезпечення системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах.

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розробка й наукове обґрунтування пропозицій і рекомендацій щодо формування

організаційно-економічних умов проектування систем управлінського обліку на вертикально – інтегрованих підприємствах з урахуванням принципів самоорганізації.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких основних завдань:

- розглянути сутність системи управлінського обліку та його місце в управлінні підприємством;
- узагальнити сучасні теоретичні напрацювання аналізу суті явища самоорганізації та його зв'язок з системою управлінського обліку;
- провести теоретичний аналіз явища інтегрованого бізнесу і основних форм його існування;
- оцінити сучасний стан системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах;
- виявити передумови формування і ефективного функціонування вертикально-інтегрованих підприємств і кластерів в Одеській області;
- обґрунтувати необхідність організаційно-економічних умов для проектування систем управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах;
- виявити основні аспекти покращення розвитку самоорганізації на вертикально інтегрованих підприємствах з урахуванням системи управлінського обліку;
- розробити методичні рекомендації щодо формування організаційно-економічних умов проектування систем управлінського обліку для інтегрованого бізнесу.

Об'єкт дослідження – процес формування системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних засад формування організаційно-економічних умов проектування системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах.

Методи дослідження. Методологія й методика дослідження ґрунтуються на застосуванні положень економічних теорій, принципів ринкової економіки, теорії фінансового та управлінського обліку, теорії самоорганізації, сучасних наукових розробок й концепцій провідних вітчизняних і закордонних вчених і фахівців, що досліджують проблеми організації та розвитку системи управлінського обліку, методів його проектування в умовах застосування інформаційних технологій на вертикально-інтегрованих підприємствах, а також на вивченні можливостей застосування комп'ютерного програмного забезпечення при функціонуванні системи управлінському обліку.

Досягнення поставленої мети даного дисертаційного дослідження і вирішення вище зазначених завдань зумовили використання таких наукових методів: узагальнення і порівняння (при дослідженні сутності та концептуальних положень фінансового та управлінського обліку), експрес – аналізу (при дослідженні формування вертикально-інтегрованих підприємств), прогнозування (для формування системи прогнозування, моніторингу та експертизи), графічного (при

наочному відображенні результатів), економіко - статистичного методу (для обробки статистичних даних по вертикально-інтегрованим підприємствам).

Інформаційна база дисертаційного дослідження представлена статистичними й аналітичними матеріалами Міністерства аграрної політики і продовольства України, Державного комітету статистики України, даними організаційно-розпорядницької, обліково-фінансової, податкової документації вертикально – інтегрованих підприємств галузі виноградарства. Даними, що опубліковані в науковій літературі й періодичній пресі, фактичними даними підприємств Одеського регіону, інформаційними ресурсами INTERNET, а також результатами, отриманими автором у процесі особистого дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у розробці теоретичних та методичних засад формування системи управлінського обліку на вертикально – інтегрованих підприємствах. Основні положення наукової новизни полягають в наступному:

вперше:

- теоретично сформульовані й обґрунтовані організаційно-економічні умови формування системи управлінського обліку для вертикально-інтегрованих підприємств з урахуванням розвитку процесу самоорганізації шляхом трансформації функцій управління, вдосконалення комплексної автоматизації та інформатизації на основі сучасних технологій, що дозволить адаптуватись і швидко пристосуватись вертикально-інтегрованим підприємствам до мінливих конкурентних умов;

удосконалено:

- організаційні інструменти розвитку інтеграційних процесів у виноградарстві, зокрема запропоновано схеми агропромислового комбінування (організаційне поєднання технологічних стадій виробництва, реалізації, зберігання та переробки продукції), використання яких відповідно до умов господарювання забезпечить покращення ефективності функціонування вертикально-інтегрованих підприємств;

- методичні підходи до системного використання інформації через ефективну організацію інформаційних ресурсів для якісного проектування системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах на основі методології управління проектами;

- теоретико-методологічні основи використання автоматизованої системи ведення управлінського обліку шляхом інтеграції фінансового і управлінського обліку, що надасть можливість створення якісної інформаційної бази;

дістало подальший розвиток:

- визначення пріоритетних напрямів розвитку вертикально-інтегрованих видів агробізнесу у регіоні, через кластерний підхід і формування в них системи управлінського обліку;

- обґрунтування теорії управління проектами шляхом розгляду кожного проекту як окремого сегменту управління, що дозволяє аналізувати стан функціонування підприємства за рівнем ієрархії для запобігання негативних ситуацій;

- теоретичні основи функціонального підходу при використанні системи управлінського обліку в умовах вертикальної інтеграції, що передбачають врахування особливостей галузі виноградарства та природних умов регіону.

Практична значимість результатів дослідження полягає в викладені в дисертаційній роботі результати дослідження спрямовані на покращення організації та підвищення ефективності діяльності підприємств на основі вдосконалення організаційно-економічних умов формування системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах. Основні положення та пропозиції за результатами досліджень доведені дисертантом до рівня практичних рекомендацій, які можуть бути широко використані в інтегрованому агробізнесі.

Розробки автора рекомендовані до впровадження у виробництво ПАТ «Долинка» (довідка № 07-10/11 від 07.10.2011р.), ТОВ «ПТК Шабо» (довідка № 11/17 від 3.12.2011 р.), Головного управління агропромислового розвитку Одеської облдержадміністрації (довідка № 02-14/131 від 26.01.2012р.). Окремі результати дослідження знайшли відображення у навчальному процесі Одеського державного аграрного університету при викладанні економічних дисциплін «Бухгалтерський облік», «Управлінський облік», «Звітність підприємств», «Фінансовий облік» та «Аудит» (довідка № 01-21/38-88 від 20.01.2012 р.).

Апробація результатів роботи. Основні положення і рекомендації, що містяться в дисертаційному дослідженні, доповідались і схвалені на міжнародних науково - практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Управління проектами; стан та перспективи» (м. Миколаїв 10-12 вересня 2009 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції ННЦ «ІАЕ» «Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки України» (м. Київ 24-25 квітня 2009 р.), Міжнародній науково - практичній конференції «Сучасні вимоги до обліку та контролю у контексті глобалізації» (м. Одеса 22-23 травня 2009 р.), II Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Проблеми глобалізації та моделі стійкого розвитку економіки» (м. Луганськ 24-26 березня 2010р.), IV науково-практичній конференції «Інституційні засади функціонування економіки в умовах трансформації» (м. Одеса 8-10 вересня 2010 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки – 2011» (м. Вінниця 1-2 грудня 2011 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 10 наукових праць, загальним обсягом 1,76 ум. друк. арк., що відбивають основний зміст дисертації. З них 4 статті у збірниках наукових праць, 6 у матеріалах і тезах конференцій.

Обсяг і структура дисертації. Повний обсяг дисертаційної роботи складає 206 сторінок, основний зміст дисертації викладено на 176 сторінках комп'ютерного тексту. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 171 найменування та додатків. Робота містить 11 таблиць, 22 рисунки та 8 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі наведено основні аспекти змісту дисертаційної роботи, її актуальність, визначено мету і задачі дослідження, об'єкт і предмет дослідження, обґрунтовано значення роботи для розвитку економічної теорії та практики в сучасних умовах, розкрито основні елементи новизни одержаних особисто автором

результатів, їх практична цінність, для формування системи управлінського обліку на вертикально – інтегрованих підприємствах.

У першому розділі **«Теоретичні основи організації управлінського обліку як складової економічної системи на інтегрованих підприємствах»** - досліджено сутність та значення системи управлінського обліку, його місце в системі облікової інформації, особливості ведення управлінського обліку за центрами відповідальності в інтегрованому бізнесі, вплив управлінської інформації на розвиток самоорганізації у вертикально – інтегрованих підприємствах.

Проведене дослідження дає можливість стверджувати, що управлінський облік є основою системи управління підприємством, а інформаційна складова управлінського обліку виступає головним індикатором даної системи. Тобто в процесі управління інформація використовується у переробленому вигляді, що дає можливість більш чітко оцінити ситуацію та прийняти необхідне управлінське рішення. В залежності від функцій управління розрізняють: нормативну, планову, облікову та аналітичну інформацію.

У дослідженні доведено, що інформаційна функція обліку в системі управління підприємством в умовах ринкових відносин є домінуючою. Незважаючи на це, ми часто зустрічаємо в літературі подання обліку як пасивного постачальника інформації. На нашу думку, дане твердження є одностороннім, таким що не повністю характеризує його значення в системі управління. Автором доведено, що управлінський облік не просто реєструє існуючі процеси та явища, він також систематизує та збагачує отримані дані. При цьому всі факти господарської діяльності підприємства, що мають місце, фіксуються в бухгалтерському обліку з метою впливу на покращення його функціонування, так як облікова інформація дає керівнику підприємства можливість приймати більш обґрунтовані управлінські рішення при виборі альтернативних варіантів використання наявних ресурсів у процесі управління його виробничо-фінансовою діяльністю.

В процесі дисертаційного дослідження виявлено, що найважливіша риса відображення інформації в обліку – його активний характер, так як облікові дані використовуються для прийняття управлінських рішень та регулювання стану об'єкту управління. В той же час отримання облікової інформації від керованого об'єкту до управляючої системи не можна спрощувати і зводити до «зворотного зв'язку». Значення обліку в забезпеченні зворотного зв'язку безсумнівне, але такий підхід справедливий лише в обмеженій кількості випадків, коли отримана облікова інформація має в своєму складі дані лише про проведення раніше запланованих заходів. Досліджуючи систему управлінського обліку, автор прийшов до висновку, що облік, взаємодіючи з іншими функціями управління, виступає як інструмент здійснення не лише зворотного, але й прямого зв'язку між суб'єктом та об'єктом управління. Управлінський облік, який склався в економіці розвинутих країн і поступово складається в умовах вертикально-інтегрованих форм господарювання в Україні, вже не можна розуміти як лише облікову систему. Проведені дослідження показали, що вертикальна інтеграція захоплює цикл прийняття управлінських рішень (план – організація – облік – контроль – аналіз – регулювання). Головне смислове призначення його – орієнтування на внутрішній менеджмент. Це не лише

система збору і обробки інформації, а й система інтерпретації, контролю та, частково, прийняття управлінських рішень або розробка їх проектів.

Результати дослідження показали, що витрати в управлінському обліку перегруповуються за їх цільовими призначеннями, тобто за видами продукції, стадіями виробництва, центрами відповідальності, сферами діяльності тощо. При децентралізації управління виробництвом і вдосконаленні внутрішньогосподарських відносин особливе значення мають питання визначення організаційної структури підприємства: при децентралізації управління організаційна структура представляє собою ієрархію елементів господарства, де нижні рівні менеджерів підпорядковані верхнім рівням. Все це потребує також передачі (децентралізації) частини функцій як фінансового, так і управлінського обліку безпосередньо в госпрозрахункові підрозділи. Така система обліку в кожному підрозділі (при децентралізації управління) забезпечує відображення, накопичування, оперативний аналіз, контроль і представлення інформації про затрати і результати, а також дозволяє оцінити діяльність менеджерів і робочих колективів.

Виявлено, що при створенні вертикально-інтегрованого підприємства, котре є системою, воно має як внутрішню мету, що дозволяє підприємству, системі функціонувати всередині неї, так і зовнішню мету, заради якої і створювалась організація, саме вона визначає наскільки здатне вертикально-інтегроване підприємство забезпечити потреби зовнішніх користувачів. Кожне вертикально-інтегроване підприємство для якісного функціонування має бути необхідним зовнішньому середовищу. Автором доведено значення управлінського обліку, а точніше саме інформаційної складової даного обліку, для самоорганізації підприємства. Розглянувши сутність самоорганізації можна зазначити, що поняття «самоорганізація економічних систем» може бути застосоване тільки до систем, що мають високий рівень складності і велику кількість елементів, зв'язки між якими мають не жорсткий, а ймовірний характер. Висока адаптація до зовнішнього середовища світових компаній пояснюється збалансованим співвідношенням між організацією (цілеспрямованим керуванням) та самоорганізацією. Використання інформації якісної системи управлінського обліку, що включає в себе, як зовнішню інформацію, так і внутрішню, дозволяє розмежуватись процесам організації та самоорганізації і враховуючи вертикальний напрям розвитку досліджуваних нами підприємств надає можливість розвитку останній. Враховуючи нестабільність сучасних економічних умов ефективної діяльності вертикально - інтегрованих підприємств можна досягти лише за умови збалансованості управління зверху та самоорганізації знизу.

В другому розділі «**Система управлінського обліку в умовах вертикальної інтеграції**» розкривається сучасний стан системи управлінського обліку в умовах вертикальної інтеграції, проведено аналіз передумов вертикальної інтеграції та кластеризації підприємств, висвітлені основи використання методології управління проектами при адаптації системи управлінського обліку в інтегрованому бізнесі.

Слід звернути увагу на те, що однією з цілей створення вертикально-інтегрованих підприємств є прагнення здешевити виробництво товарів за рахунок економії на трансакційних витратах, що дає змогу повніше використовувати стратегію цінових поступок і нарощувати суми прибутків. Зростання вартості

підприємства - це результат ліквідації посередників і витрат на їх утримання. Він також супроводжується при нарощуванні виробництва досягненням економії на масштабах. Розгляд сучасної літератури дав змогу зробити висновок, що вертикально-інтегроване підприємство - це об'єднання власності підприємств різних організаційно-правових форм, що здійснюють послідовні стадії єдиного циклу виробництва продукту. Цей процес включає етапи отримання ресурсів, виробництва сировини і матеріалів, виготовлення готових товарів і закінчується реалізацією їх споживачам, а також включає контроль за використанням устаткування підприємств на різних стадіях технологічного ланцюжка, за трудовими, матеріальними і фінансовими ресурсами. Дослідженням дисертанта доведено, що обсяги виробництва вертикально-інтегрованих підприємств значно вищі ніж у інших виноградарських підприємствах, це зазначено в таблиці 1, хоча їх частка в ЄДРПОУ на 2010 рік займає лише 0,6 %.

Таблиця 1

Результати діяльності окремих підприємств з виробництва та переробки винограду в Одеській області

Назва підприємства	Обсяги виробництва у порівнянних цінах 2005 р., тис. грн.			Рівень рентабельності, %		
	2007	2010	2010 до 2007, %	2007	2010	2010 до 2007, (+; -)
ТОВ «Моноліт»	1234,6	1412,3	114,4	11,9	12,8	0,9
СВК ім. Кутузова	1687,6	1121,4	66,5	15,6	12,9	-2,7
СВК «Дружба»	1067,3	1167,9	109,4	14,0	14,2	0,2
<i>Вертикально-інтегровані підприємства</i>						
ТОВ «ПТК Шабо»	17437,2	24249,0	139,1	32,7	39,0	6,3
ЗАТ «Ізмаїльський винзавод»	5671,0	5163,7	91,1	34,9	33,2	-1,7
ЗАТ «Одесавинпром»	15123,9	17456,2	115,4	34,2	35,6	1,4

Установлено, що для ведення облікової системи витрат більшість вертикально-інтегрованих підприємств виноградарської галузі використовують їх розподіл за центрами відповідальності. Адміністративні витрати на інтегрованих підприємствах не залежать від виробничих підрозділів, як наприклад, загальновиробничих, вони показують затрати на управління підприємством. Але зв'язок між даними видами витрат безперечно існує, наприклад, зростання обсягів виробництва спровокує збільшення адміністративних витрат та витрат на збут.

В результаті проведення наукового дослідження обґрунтовано, що саме від змісту центру відповідальності залежить методика формування нормативних витрат на виробництво. Відповідно напряму, технології, специфіки дані витрати можуть визначатися за різними методиками. При загальновиробничих витратах, окрім кошторисного контролю необхідно визначати витрати у нормативному розрізі на

годину прямих затрат праці, це дозволить упорядкувати витрати на оплату праці при виробництві продукції.

Доцільним є також нормативне встановлення адміністративних витрат і витрат на збут на одиницю продукції, що дозволить узагальнити усі витрати на одиницю виробленої продукції. Розглянемо дану методику на прикладу ТОВ «ПТК Шабо» (табл. 2).

Визначено, що негативним при використанні нормативів витрат є постійний контроль їх використання і коригування, що залежить від зміни технології, ринкових позицій та ін. факторів. Уточнення нормативів відбувається в результаті нововведень у технології, технічному оснащенні, зміні технічних характеристик матеріалів, зміні рівня цін на матеріали і вартості робочої сили. Враховуючи зростаючий рівень інфляції в сучасній Україні доцільним є уточнення нормативів матеріальних витрат не менше ніж один раз в два тижні.

Таблиця 2

Нормативні витрати переробки винограду при виробництві вина
Королівські історії на ТОВ «ПТК «Шабо» на 1 дал, грн.

Елементи витрат	Роки			
	2009	2010	2011	2011 до 2009 (+;-)
Матеріальні витрати – всього	67,14	68,34	70,96	6,12
у тому числі:				
- паливо	2,47	2,69	2,76	0,29
- електроенергія	23,49	29,20	29,95	6,46
- вода	1,18	1,21	1,25	0,07
Оплата праці	5,95	5,96	5,97	0,02
Відрахування на соціальні заходи	3,24	3,24	3,24	-
Амортизація	9,02	9,01	8,61	-0,41
Інші операційні витрати	8,96	8,85	7,99	-0,97
Разом виробничих витрат	85,35	95,40	96,77	5,97
Адміністративні витрати	22,06	18,92	23,54	6,93
Разом витрат на переробку	107,41	114,32	120,31	12,9

Отже, як бачимо з таблиці 1 дійсно адміністративні витрати на переробному вертикально - інтегрованому підприємстві з виноградарства «ПТК Шабо» Одеської області складають близько 20 % від загальних виробничих витрат на переробку, тому їх врахування під час планування нормативних витрат чи зниженні собівартості продукції доцільно розглядати саме на одиницю продукції, що дозволить зберегти пропорційність і порівняльний характер витрат.

За результатами опитування на сьогодні більшість вертикально-інтегрованих підприємств з виноградарства Одеської області при веденні системи управлінського обліку використовують методику відхилень витрат від нормативів. За даною методикою саме відхилення від нормативу є сигналом про наявність проблеми, що потребує втручання керівництва для прийняття відповідних управлінських рішень і усунення проблеми.

Результати дослідження показали, що управлінський облік на сучасних вертикально-інтегрованих підприємствах додатково ведуть спеціалісти планово-економічного відділу і у формі таблиць сформованих у більшості випадків за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel, передають їх керівникам підрозділів. Дана методика ведення системи управлінського обліку для вертикально-інтегрованих підприємств є застарілою і малоефективною, зайвий обіг управлінської облікової інформації супроводжується застарілістю даних, що перешкоджає їх своєчасному використанню. Сучасна система ведення управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах використовує інформацію фінансового обліку, але при цьому не порівнює її відповідність при формуванні результатів і не здійснюється аналіз впливу фінансового обліку та управлінського обліку на загальну систему управління підприємством.

Обґрунтовано, що дуже важливим при формуванні нормативів витрат враховувати специфіку виноградарських вертикально-інтегрованих підприємств. До неї можна віднести сезонні коливання надходження сировини, збір врожаю винограду відбувається з серпня до листопада місяця. Саме у цей період зростає циклічність виробництва, більшість процесів відбуваються одночасно, навантаження на працівників зростає, тому при встановленні нормативних витрат необхідно враховувати усі вищезазначені особливості. На сьогодні, ще й досі неможливо визначити правильно кількість надходження сировини на вертикально-інтегровані підприємства з виноградарства (природні умови мінливі, тому таке планування це завжди ризик) і відповідно враховувати до основних нормативів оплати праці понаднормові чи преміальні буде невірно, тому на більшості таких підприємств використовують окремі форми про додаткові витрати оплати праці (рис.1).

ВІДОМІСТЬ № 2

про понаднормові витрати оплати праці

«12» серпня 2010 р.

Назва підприємства ТОВ «ТПК Шабо»

Прізвище, ім'я та по батькові працівника	Табельні номери	Відпрацьовано годин	Ціна за годину, грн.	Нараховано, грн.
1. Маринов А.Ю.	6004	5	7,43	37,15
2. Федотов К.С.	6002	7	7,43	52,01
Усього	х	12	х	89,16

Керівник (бригадир, майстер) _____ Майстренко О.М.

Рис. 1 Схема документу про непередбачені в нормативах витрати оплати праці на вертикально-інтегрованому підприємстві ТОВ «ТПК Шабо»

Дослідження показують, що на вертикально-інтегрованих підприємствах існуюча система управлінського обліку базується на системі закордонного методу – «Стандарт-кост», що включає розробку норм стандартів, складання нормативних калькуляцій до початку виробництва і облік фактичних витрат з виділенням

відхилень від стандартів, систематизованих як сукупність. Дійсно, підприємство ТОВ «ПТК Шабо» (рис.1) відокремлює понаднормові витрати на оплату праці але для управління підприємством дана форма документу є недосконалою, адже незазначені причини додаткових витрат, тому не зрозуміла обґрунтованість встановленої тарифної ставки. Позитивним є саме відображення додаткових витрат за статтею «Оплата праці» саме в момент їх виникнення, що запобігає дублюванню та помилкам при оформленні.

Визначено, що проектування системи управлінського обліку неможливе без вдосконалення методик розрахунку та розподілу накладних витрат. Вже декілька десятиліть в США активного розвитку набув АВС – костинг, який є калькуляційною системою розгляду операції як основних об’єктів обліку витрат та калькулювання з метою розрахунку собівартості продукції та визначення ефективності бізнес-процесів. За використання методики АВС - калькулювання на вертикально-інтегрованих виноградарських підприємствах можна зазначити, що даний функціональний облік передбачає розподіл та групування накладних витрат за центрами відповідальності відповідно виду діяльності та асортименту продукції. Для визначення витрат у функціональному обліку використовують так звані фактори витрат – це обставини, від яких залежить обсяг витрат на певний вид діяльності та виконують функції вимірника діяльності, тому що обсяг накладних витрат пропорційно залежить від масштабів діяльності.

Проведений експрес-аналіз ефективності формування вертикально-інтегрованих підприємств галузі виноградарства Одеської області з використанням модернізованої Z – моделі Альтмана, як бачимо з таблиці 3, свідчить, що формування і функціонування вертикально - інтегрованих підприємств є дійсно економічно ефективним процесом для підприємства, регіону і країни в цілому.

Таблиця 3

Показники ефективності функціонування вертикально-інтегрованих підприємств Одеської області

Назва підприємства	X1	X2	X3	X4	X5	Σ
ТОВ «Моноліт»	1,81	0,21	4,12	0,20	2,82	9,16
ПАТ «Долинка»	2,10	0,13	2,07	0,21	3,59	8,10
СВК ім. Кутузова	1,52	0,20	2,13	0,23	2,90	6,98
СВК «Дружба»	1,30	0,16	3,28	0,20	4,16	9,10
ФГ «Захар»	0,94	0,12	1,87	0,21	1,64	4,78
ПСП «Курган»	1,21	0,09	1,21	0,20	1,21	3,92
Всього	42,04					
<i>Вертикально-інтегровані підприємства</i>						
ТОВ «ПТК Шабо»	2,70	0,84	6,98	0,23	39,03	49,78
ЗАТ «Ізмаїльський винзавод»	2,50	0,62	5,22	0,26	33,21	42,81
ЗАТ «Одесавинпром»	2,71	0,69	6,08	0,25	35,56	45,29

Крім того, враховуючи нестійку економічну ситуацію в країні, важливо вчасно здійснювати облік та контроль за відповідними процесами діяльності (ресурси – виробництво - реалізація) підприємства і стабілізувати канали ресурсного

постачання підприємства, що власне і відбувається під час формування вертикально – інтегрованих підприємств. Порівнюючи показники наведені в таблиці 3, бачимо: сума усіх коефіцієнтів окремих підприємств буде дорівнювати 42,04 це означає, що при поєднанні усіх вище зазначених не вертикально-інтегрованих підприємств їх ефективність та фінансова стійкість значно покращаться. Тому є доцільним формування та розвиток саме вертикально – інтегрованих підприємств, що також можуть бути основою для формування майбутніх регіональних кластерів.

У третьому розділі **«Методичні рекомендації з формування системи управлінського обліку на вертикально – інтегрованих підприємствах за умов розвитку самоорганізації»** обґрунтовано рекомендації проектування системи управлінського обліку, як засіб покращення рівня самоорганізації, запропоновано проектну структуру системи управлінського обліку та рекомендовано методи удосконалення процесу автоматизації системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах.

Обґрунтовано, що вертикально - інтегровані підприємства, можуть бути неврівноважною системою, стійкість якої визначається внутрішніми особливостями її організації, здатністю адаптуватися до зростаючих коливань та змін. Тому життєва здатність тієї чи іншої системи залежить від її можливостей до саморегуляції, самоорганізації – адекватної реакції на зміни, що відбулися на різних структурних рівнях. Система постійно випробовує дію центробіжних сил, потоків, одні з яких відображають тенденцію до впорядкованості, інші до хаотичності; одні – до збереження існуючої структури, інші до її зміни; одні – приводять систему в стан стійкості, а інші – нестійкості.

Ефективна та коректно спроектована система управлінського обліку, заснована на використанні методології управління проектами та використанні сучасних інформаційних технологій підвищує стійкість вертикально-інтегрованого підприємства.

Автором доведено, що процес проектування системи управлінського обліку багатовимірний і містить аналіз умов, виду, форм прояву, динаміку та направлення руху, характер взаємодії структурованих елементів у вертикально-інтегрованих компаніях взагалі, і на даній фазі проектування, визначення порядку фаз: від існуючої і до фази майбутньої, часу переходу до наступної фази та характеру процесу при цьому, визначення зовнішніх умов, специфіки дії суб'єктивного фактору і взаємозв'язку з усіма економічними процесами, що відбуваються у вертикально-інтегрованих підприємствах. Розгляд цих параметрів на стадії проектування системи допоможе оцінити можливі наслідки ефективності використання тієї чи іншої форми внутрішньої звітності. Крім того, при визначенні останньої необхідно, також приймати до уваги те, що економічні процеси на вертикально-інтегрованих підприємствах не ізольовані один від одного, а створюють субординовану систему і зміна послідовності управлінських процесів при вирішенні конкретної управлінської задачі потягне за собою зміни в інших процесах.

Установлено, що для покращення рівня самоорганізації вертикально-інтегрованих підприємств необхідне інформаційне забезпечення на основі збалансованої і вдосконаленої системи управлінського обліку шляхом використання

найсучасніших інформаційних технологій. Також, необхідне забезпечення керівників чи інвесторів достовірною інформацією як внутрішньою (фінансово-обліковою), так і зовнішньою (один з методів - офіційний інтернет-сайт підприємства, на якому є можливість залишати відзиви про діяльність компанії та якість їх продукції), що дозволить звіряти певні дані, а також надасть зв'язок компанії з зовнішнім середовищем, що є необхідним для функціонування самоорганізації. Процес самоорганізації підприємства та система його управлінського обліку мають бути безпосередньо пов'язані єдиною інформаційною базою, що дозволить уникнути різного роду ризиків та надасть можливість приймати необхідні управлінські рішення.

Теоретичне і практичне значення для управлінського обліку витрат на виробництво має їх науково обґрунтована класифікація. Процес класифікації витрат безпосередньо залежить від методів калькулювання, що і впливає на величину собівартості і розподіл витрат. При цьому, витрати звичайної діяльності виникають у зв'язку із здійсненням операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. До місць виникнення витрат вертикально-інтегрованих підприємств відносять структурні підрозділи, що включали об'єкти нормування, планування, обліку з метою контролю й управління витратами виробничих ресурсів. На виробничих та переробних підприємствах місце виникнення витрат – це сфера відповідальності, пов'язана саме з створенням продукції, обслуговуванням виробництва і його управлінням. Тобто, в сучасних вертикально-інтегрованих підприємствах до них можна віднести окремі види виробництв: основне, допоміжне, підсобне і ін., а також структурні підрозділи: цехи, дільниці, майстерні. Розглянемо виникнення витрат у ТОВ «ПКТ Шабо» на рис. 2. Отже, групування витрат за виробничими підрозділами надає можливість запобігти неконтрольованому використанню витрат, а відповідальність за їх використання та кількість закріпити за конкретними керівниками.

У роботі досліджено оперативне планування, що пов'язане з бюджетуванням, яке через систему бюджетів визначає та передбачає цілі і завдання підприємства по всій структурі управління. Організація оперативного бюджетування для вертикально-інтегрованих підприємств – це специфічний процес, тому що виробництво виноградарської продукції є відмінним від інших видів виробництв. Воно характерне тим, що дана діяльність багатогранна, тут діють і взаємодіють фактори, які властиві саме сільському господарству і особливо впливають на порядок та форму бюджетів (садження, підживлення, сезонність і ін.).

Для автоматизації управлінської облікової системи необхідна забезпеченість вертикально-інтегрованого підприємства сучасними комп'ютерами, системним програмним забезпеченням та спеціалізованим бухгалтерсько-обліковим забезпеченням. Ефективність роботи спеціалізованого бухгалтерсько-облікового забезпечення залежить від ресурсних можливостей комп'ютерів та навиків й зусиль фахівців. Автором сформовані технологічні, обслуговуючі і умовні місця виникнення витрат ТОВ «ПКТ Шабо» (рис. 2).

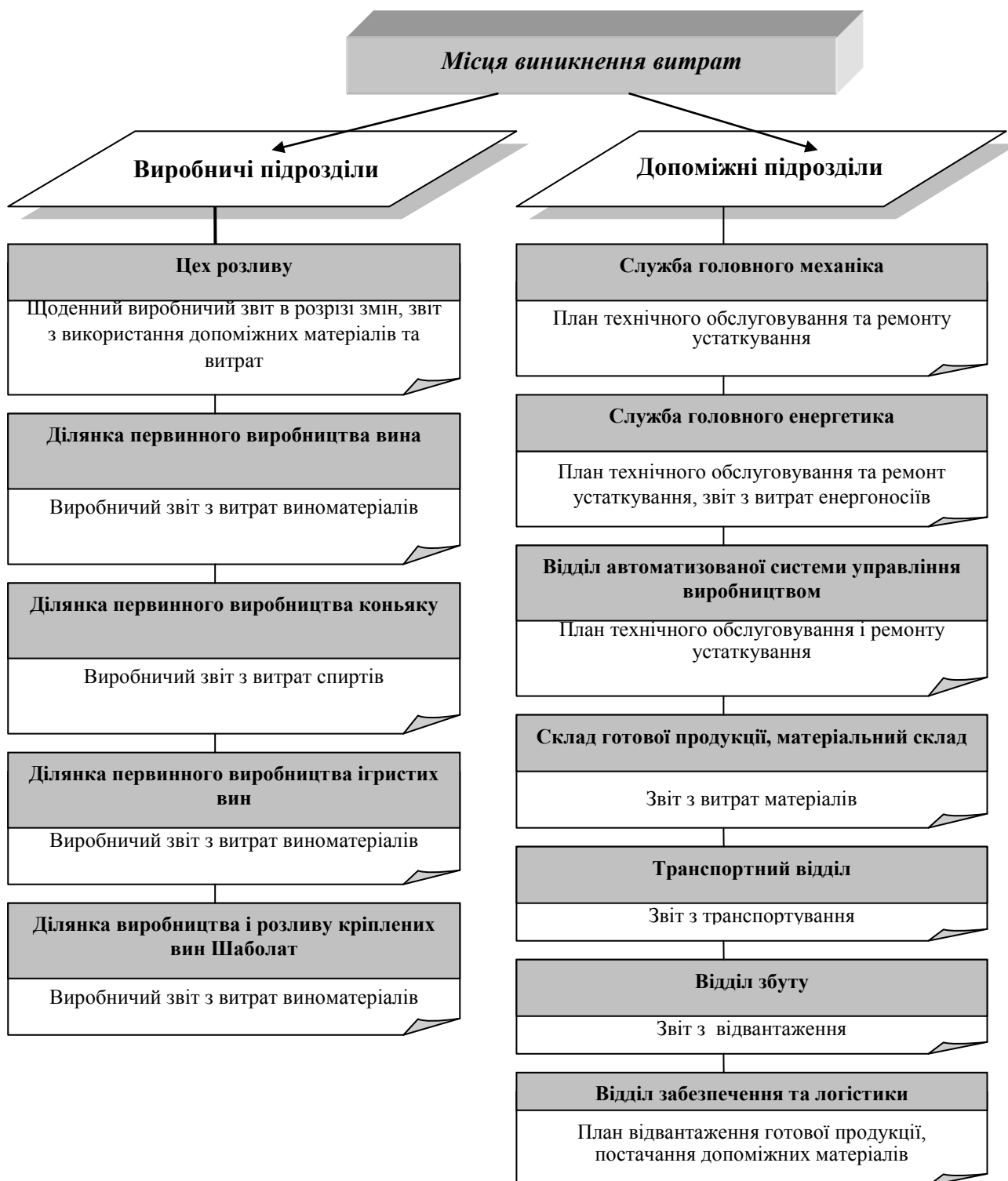

Рис. 2 Схема технологічних, обслуговуючих і умовних місць виникнення витрат ТОВ «ПТК Шабо»

Перевагами автоматизації облікової системи є також технологія локального функціонування робочих місць, тобто кожен комп'ютер підприємства має свою ділянку єдиної бази даних, але функціонує при цьому майже автономно.

Проведене автором дослідження дозволяє виокремити найбільш розповсюджені комплексні системи прикладного облікового забезпечення серед українських вертикально-інтегрованих компаній, їх найменування та характеристики наведені в таблиці 4.

Таблиця 4.

Програмне забезпечення для автоматизації облікової системи українських вертикально-інтегрованих підприємств

Характеристики	Галактика	Акцент	Парус	1С:Підприємство 8
Можливості базового налаштування	Бухгалтерський (фінансовий), податковий облік; зарплата, склад, реалізація	Управлінський, бухгалтерський, податковий облік (не повний, добре розкриті ведення основних засобів);	Бухгалтерський облік; зарплата, склад, реалізація	Управлінський, бухгалтерський облік
Перепрограмування штатним фахівцем	можливе	обмежене	обмежене	можливе
Наявність спеціалістів по обласним центрам України	Від 1 до 2	Від 1 до 3	Від 5 до 10	Від 5 до 13
Залежність ціни від кількості ПК-станцій	Збільшується до 300 грн. при збільшенні ПК-станцій	Ціна зменшується при збільшенні ПК-станцій	Збільшується на 500 грн. при збільшенні ПК-станцій	Не залежить, оплата лише налаштування, якщо необхідно
Середня ціна по Україні	6500 грн.	6000 грн.	8000 грн.	14000 грн.
Кількість користувачів (підприємств), Одеська область, 2010 рік	9327 од.	6311 од.	17679 од.	29146 од.

Таким чином, з даних наведених в таблиці 3 бачимо, що найпоширенішою на сучасному етапі розвитку облікової системи нашої країни є прикладне забезпечення «1С: Підприємство 8». Досить широке коло користувачів помітне у програмі «Парус», що також розвивається на базі системи бухгалтерського обліку. Звісно, визначити яка з вищезазначених бухгалтерсько-облікових програм є найкращою, автор вважає, неможливо бо кожна з них повинна бути налаштована під конкретні особливості користувачів, саме в цьому вони різняться своєю якістю.

У роботі представлено нову форму управлінської звітності, яка є відображенням усіх внутрішніх процесів вертикально-інтегрованого підприємства відповідно до рівнів виконання цих процесів, часу й особливостей специфіки діяльності підприємства. Але на сьогодні, самостійно програма «1С: Підприємство 8» не повною мірою може сформувати управлінську звітність, яка буде відображати усі необхідні вертикально-інтегрованому підприємству інформаційні бази, тому для її формалізації й доповнення ми пропонуємо використовувати програму Qlik View американської розробки, котра дозволяє портально поєднувати інформаційні бази і формувати якісні, змістовні звіти так необхідні керівникам та інвесторам. Для формування даної управлінської звітності фахівець з програми «1С:Підприємство 8» робить вивантаження даних в таблицях вищезазначеної нами конфігурації до програми Qlik View, далі ми, використовуючи налаштування відповідних функцій цієї програми, здійснюємо обробку даних і формуємо управлінський звіт. Налаштовані порти формування звіту зберігаються до наступних використань, а при необхідності коригуються.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та вирішення наукового завдання, що виявляється у теоретичних та практичних основах формування умов системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах.

На основі узагальнення результатів дослідження сформульовано такі висновки і рекомендації:

1. Розвиток вертикально-інтегрованих підприємств залежить від ефективного управління кожним структурним елементом діяльності підприємства. Через складність організаційної структури досліджувані підприємства потребують єдиної злагодженої системи контролю та самоконтролю, які можливо успішно реалізувати через якісну систему управлінського обліку. У системі управлінського обліку створена інформація має бути сформована таким чином, щоб відповідати потребам планування і контролю.

2. Ефективна система управлінського обліку повинна поєднувати в собі інформаційні передумови процесів організації та самоорганізації. Для вертикально – інтегрованих підприємств є необхідністю направленість діяльності на самоконтроль, виявлення можливостей для навчання та на випереджувальне управління, що формує передумови для самоорганізації. Особливостями формування та розвитку процесу самоорганізації є синергетичний ефект, що потребує якісного виду інформації та безумовно спостерігається при вертикальній інтеграції підприємств. Інформація системи управлінського обліку є першочерговим сигналом при будь-яких коливаннях у процесах діяльності підприємства, що спонукає до розвитку самоорганізації.

3. Ведення системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих виноградарських підприємствах не є повноцінним, адже він ведеться лише частково за відповідними виробничими циклами та не задовольняє потреби керівників управління різних рівнів ієрархії підприємства. Власне процес ведення управлінського обліку у його сучасному розумінні та формування звітності в обстежених підприємствах відбувається в планово – економічному відділі. Дані для ведення управлінського обліку надаються службою фінансового обліку та керівниками відповідних підрозділів, що не є достатнім інформаційним забезпеченням для ведення якісного управління бізнесом. Облік витрат частково здійснюється центрами відповідальності. При цьому витрати на збут і адміністративні витрати узагальнюються різними центрами відповідальності. Враховуючи усі недоліки ведення сучасного управлінського обліку в інтегрованих підприємствах ми пропонуємо використання функціонального підходу з впровадженням ABC - калькулювання методу розподілу накладних витрат, що дозволить циклічно поєднати усі процеси діяльності вертикально-інтегрованого підприємства.

4. Вертикально-інтегровані підприємства можуть виступати основою для формування кластерів, що зменшить вразливість підприємства до навколишніх негативних змін та покращить ефективність діяльності загалом по підприємству, регіону, країні. Проведений аналіз свідчить, що дійсно фінансова стійкість вертикально-інтегрованих підприємств є значно вищою, ніж звичайних окремих

переробних підприємств. В Одеській області існують усі передумови для формування вертикально – інтегрованих підприємств за зерновим, виноградарським та овочевим напрямками діяльності, але враховуючи показники ефективності виробництва винограду (урожайність, валові збори) притаманні саме Одеському регіону найдоцільнішим є виробництво виноградарської продукції та наукові дослідження вже функціонуючих вертикально-інтегрованих підприємств даної галузі і на їх основі формування можливого в майбутньому агрокластеру, що потребує нового виду інформації. Вдосконалення системи управлінського обліку зумовлюється появою методики управління проектами, при якій кожен центр відповідальності розглядається, як окремий проект з власною системою витрат, доходів, тощо, але зв'язаний між собою єдиною структурою управління.

5. Покращення рівня самоорганізації вертикально-інтегрованого підприємства відбувається шляхом удосконалення інформаційного забезпечення завдяки системі управлінського обліку. Враховуючи, що саме інформація є основою розвитку самоорганізації підприємству необхідна інформаційна база поєднана з системою управління для своєчасного виявлення сигналів ризиків, що є поштовхом для активізації процесу самоорганізації підприємства. Система управлінського обліку орієнтована на процес самоорганізації, дозволить запобігти можливим кризовим явищам вчасно і з найменшими витратами.

6. Для формування управлінського обліку на вертикально-інтегрованих виноградарських підприємствах необхідно належним чином організувати облік виробничого процесу за допомогою відповідної методики формування собівартості, побудови синтетичних і аналітичних рахунків та реєстрів їх обліку. Визначена протягом року своєчасна, чітка та реальна інформація про склад витрат собівартості продукції дасть можливість аналітикам вчасно аналізувати та прогнозувати економічні показники діяльності підприємства, реагувати, впливати та змінювати їх величину, а для керівництва приймати і планувати ефективні управлінські рішення.

7. Якість управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах може бути покращено бюджетуванням, яке має включати в себе як елементи методу бухгалтерського обліку зокрема рахунки, документацію, звітність і калькуляцію, так і різні економічні та статистичні методи. Для вдосконалення автоматизації системи управлінського обліку на ієрархічно складних підприємствах доцільним є використання програми «1С: Підприємство 8» з типовим рішенням «Управління виробничим підприємством», а для формування управлінської звітності фахівець з програми «1С: Підприємство 8» робить вивантаження даних в таблицях вищезазначеної нами конфігурації до програми Qlik View. Далі використовуючи налаштування відповідних функцій цієї програми, здійснюємо обробку даних і формуємо управлінський звіт.

8. Формування організаційно-економічних умов проектування системи управлінського обліку на вертикально – інтегрованих підприємствах складається з наявності організаційної структури з чітко визначеними функціональними зв'язками; забезпеченості інформаційними системами для формування інформаційної бази, що дозволить швидше адаптуватися системі управлінського обліку та стане поштовхом для розвитку самоорганізації підприємства; використання методології управління проектами, що дозволяє розглядати кожен

центр відповідальності як окремий проект, з окремими витратами і результатами; наявність можливості автоматизації системи управлінського обліку шляхом інтегрованої системи обліку.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Гоголь М. М. Формування агропромислових кластерів як напрямок стратегії економічного зростання / М.М. Гоголь // Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки: зб. наук. пр. – Одеса, 2009. – Вип.49. - С. 29 – 32.
2. Гоголь М. М. Вертикально - інтегровані компанії АПК як основа створення регіональних кластерів / М.М. Гоголь // Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки: зб. наук. пр. – Одеса, 2010. – Вип.53. - С. 23-29.
3. Гоголь М. М. Використання методології управління проектами при адаптації системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах / М.М. Гоголь // Вісник Одеського національного університету. Економіка: зб. наук. пр. – Одеса, 2011. – Том. 16, Вип. 20. - С. 62 - 67.
4. Гоголь М.М. Аспекти вдосконалення управлінського обліку в умовах вертикальної інтеграції та кластеризації бізнесу / М.М. Гоголь, О.В. Садченко, // Економічний Вісник Національного гірничого університету: зб. наук. пр. – Дніпропетровськ, 2010. - № 4 (32). – С. 95-99. *(Особистий внесок здобувача: аналіз формування та функціонування системи управлінського обліку при вертикальній інтеграції підприємства).*

Тези в матеріалах конференцій:

5. Гоголь М. М. Деякі аспекти вдосконалення управлінського обліку в сільському господарстві / М.М. Гоголь // Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки України: міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 квітня 2009 р.: тези доп. – Київ, 2009. – С.206 - 209.
6. Гоголь М. М. Особливості управлінського обліку в сільському господарстві / М.М. Гоголь // Сучасні вимоги до обліку та контролю у контексті глобалізації: міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 травня 2009 р.: тези доп. – Одеса, 2009. – С.49 -50.
7. Гоголь М. М. Усовершенствование системы управленческого учёта на основе использования методологии управления проектами / М. М. Гоголь // Управління проектами: стан та перспективи: міжнар. наук.-практ. конф., 16-18 вересня 2009 р.: тези доп. – Миколаїв, 2009. – С.159 - 160.
8. Гоголь М. М. Можливості гармонізації системи управлінського обліку на основі використання принципів математики гармонії / М.М. Гоголь // Проблеми глобалізації та моделі стійкого розвитку економіки: міжнар. наук.-практ. конф., 24-26 березня 2010 р.: тези доп. – Луганськ, 2010. – С.572 - 574.
9. Гоголь М.М. Значення та перспективи розвитку вертикальної інтеграції в АПК / М. М. Гоголь, О.В. Садченко // Інституційні засади функціонування економіки в умовах трансформації: наук.- практи. конф., 8-10 вересня 2010 р.: тези доп. – Одеса, 2010. – С.56 - 58. *(Особистий внесок здобувача: полягає у дослідженні існуючих*

вертикально-інтегрованих підприємств Одеської області та виявленні напрямів їх розвитку).

10. Гоголь М. М. Изменение функций управленческого учёта, как фактор повышения эффективности организационной структуры вертикально-интегрированных компаний региона / М. М. Гоголь // Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки - 2011: міжнар. наук.- практ. конф., 1-2 грудня 2011 р.: тези доп.]. – Винница, 2011. – С.56 - 58.

АНОТАЦІЯ

Гоголь М.М. Формування системи управлінського обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2012.

Дисертацію присвячено дослідженню теоретичних та методичних питань формування системи управлінського обліку за умов вертикально-інтегрованого напрямку функціонування підприємства. Обґрунтовано взаємозв'язок системи управлінського обліку та процесу самоорганізації підприємства, виокремлено значення синергетичного ефекту на вертикально-інтегрованих підприємствах для управління ними.

Здійснено аналіз стану та тенденцій розвитку вертикально-інтегрованих підприємств і створення можливих в Одеській області кластерів та вплив організаційної структури на формування системи управлінського обліку на даному підприємстві. Визначено особливості формування системи управлінського обліку з врахуванням розвитку процесу самоорганізації на вертикально – інтегрованих підприємствах. Запропоновано вдосконалення автоматизації системи управлінського обліку з використанням комп'ютерних програм «1С: Підприємство 8» та «Qlik View», що дозволить покращити облікову систему та загальний економічний стан вертикально – інтегрованого підприємства. На основі апробацій рекомендовано до використання вдосконалену форму управлінської звітності, котра надасть можливість приймати своєчасно ефективні управлінські рішення та відображати необхідну інформацію для інвесторів підприємства.

Ключові слова: організація та методика управлінського обліку, вертикально-інтегровані підприємства, кластер, виноградарство, інформація, самоорганізація, автоматизація.

АННОТАЦИЯ

Гоголь М. Н. Формирование системы управленческого учёта на вертикально – интегрированных предприятиях. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09. – бухгалтерский учёт, анализ и аудит (по видам

экономической деятельности). – Одесский национальный экономический университет. – Одесса, 2012.

Диссертация посвящена исследованию теоретических и методических вопросов формирования системы управленческого учёта в условиях вертикально-интегрированного направления развития предприятия. Исследована теоретическая сущность системы управленческого учёта, особенностей учёта затрат по центрам ответственности, определены требования к информации необходимой для управления предприятием.

Обосновано взаимосвязь системы управленческого учёта и процесса самоорганизации предприятия, обосновано значение синергетического эффекта на вертикально-интегрированных предприятиях, использующих информацию ориентированную на самоорганизацию по центрам ответственности для управления ими.

Рассмотрены предпосылки для формирования вертикально-интегрированных предприятий и агрокластеров в Одесской области, которые характеризуются всеми необходимыми природно-экономическими условиями для их эффективного существования и развития. На основании проведённого анализа определено, что рост количества предприятий Одесской области за последний период наблюдается в виноградарстве, поэтому создание и развитие вертикально-интегрированного предприятия и возможного кластера правильно рассматривать при производстве и переработке винограда. Проанализированы показатели финансовой устойчивости предприятий этой отрасли и соответственно сделано вывод о необходимости формирования вертикально-интегрированных предприятий и на их основе кластеров. В диссертационной работе проведён анализ существующей системы управленческого учёта на вертикально-интегрированных предприятиях, выявлены причины неэффективной действующей системы учёта.

Рассмотрена методология управления проектами при адаптации системы управленческого учёта на вертикально-интегрированных предприятиях. Использование данной методологии позволит рассматривать каждый центр ответственности как отдельный проект, что позволит более объективно распределять затраты и соответственно им результаты.

Проведён анализ современного состояния и развития вертикально-интегрированных предприятий в Одесской области и влияние организационной структуры на формирование системы управленческого учёта на данных предприятиях. Определено, что одним из основных условий успешного функционирования системы управленческого учёта является правильная, качественная автоматизация системы управления предприятием в целом. Рассмотрены наиболее современные и распространённые в бизнес структурах Одесской области компьютерные программы для ведения учёта и управлении вертикально-интегрированным предприятием. Предложено усовершенствование процесса автоматизации учёта на действующих предприятиях с использованием компьютерных программ «1С: Предприятие 8» и «Qlik View», что позволит улучшить систему информационного обеспечения для принятия решений вертикально-интегрированного предприятия. В диссертационной работе предложено поэтапное внедрение системы управленческого учёта на вертикально-

интегрированных предприятиях с учётом его организационной структуры управления и особенности винодельческого производства. На основании апробаций рекомендовано использовать усовершенствованные формы управленческой отчётности, которые предоставят возможность принимать своевременные управленческие решения и отображать необходимую информацию, в том числе и для инвесторов предприятия.

Ключевые слова: организация и методика управленческого учёта, вертикально-интегрированные предприятия, кластер, виноградарство, информация, самоорганизация, автоматизация.

SUMMARY

Gogol M. M. Forming of the system of administrative account on vertically - integrated enterprises. - it is Manuscript.

The thesis on the receipt of scientific degree of candidate of economic sciences after specialty 08.00.09 is a record-keeping, analysis and audit (on the types of economic activity). The Odessa national economic university. - Odessa, 2012.

The thesis is sanctified to research of theoretical and methodical questions of forming of the system of administrative account at terms vertically - integrated direction of functioning of enterprise. Intercommunication of the system of administrative account and process of self-organization of enterprise is reasonable, the value of synergistically effect is distinguished on vertically - integrated enterprises for a management by him.

The analysis of the state and progress trends is carried out vertically - integrated enterprises and possible in the Odessa area and influence of organizational structure on forming of the system of administrative account on this enterprise. Features of forming of the administrative system accounts are certain taking into account development of self-organization processes on vertically - integrated enterprises. Perfection of automation of the system of administrative account is offered with the use of the computer programs of "1C: Enterprise 8" and "Qlik View", that will allow to improve the registration system and economic general vertically - integrated enterprise. On the basis of approbations the improved form of the administrative accounting, that will give possibility to accept in good time effective administrative decisions and to represent necessary information for the investors of enterprise, is recommended to the use.

Keywords: organization and methodology of administrative account, vertically-integrated enterprises, cluster, viticulture, information, self-organization, automation.